

➤ Inleiding

“Het leven”, dat van de mens inbegrepen, is het resultaat van een evolutie van “zich gedragende wezens”. In deze lessencyclus zal de biologische basis van het menselijke gedrag toegelicht en vergeleken worden met andere diersoorten, vanuit een ecologisch en evolutionair perspectief. Omdat we het niet altijd bij het juiste eind hebben wanneer we voortgaan op ons ‘gezond verstand’ en ‘natuurlijk aanvoelen’, is het onontbeerlijk enig inzicht te hebben in de biologische onderbouw van onze gedragingen. Dit geldt zeker voor diegenen onder ons die professioneel actief zijn in één of ander segment van de sociale dienstverleningssector, van psycholoog tot verpleger, van politieagent tot jurist, zowel mannelijk als vrouwelijk.

Door de lessencyclus heen zullen controversiële vragen zonder schroom als kapstok gebruikt worden om de aandacht te activeren, zoals: zijn we nu mono- of polygaam? Waarom beweren we monogaam te zijn als we zoveel ‘vreemd gaan’, en ben je zeker dat die vreemden wel ‘vreemd’ zijn en geen goede burens of bekenden? Waarom denken vrouwen dat ze geëmancipeerd zijn, terwijl ze wereldwijd achteruitgesteld worden en waar halen mannen het recht vandaan om zich als macho te gedragen? Vanwaar die verschillen tussen man en vrouw, ook al behoren we tot dezelfde soort en wat met ‘typisch mannelijke agressiviteit’ (hooliganisme, verkrachting, e.d.) en met ‘typisch vrouwelijke asociale trekjes’ (zoals ‘eigen kind, schoon kind’ en ‘iemand stiefmoederlijk behandelen’)? Wat verstaat men nu onder liefde en wat is dan al die jaloezie of ruzie onder geliefden (of dacht je aan vaderlandsliefde, of liefde voor je familie)? Wat is een familie en waarom al die familietwisten? Hoe ontstaat een slagzin als ‘eigen volk eerst’? Wat is altruïsme en waarom kan het altruïsme van een ouder voor een kind ‘genetisch egoïsme’ genoemd worden? Waarom maken we zoveel ruzie (individueel en in groepsverband, van politiek tot oorlog) als we beweren sociale wezens te zijn?

Is de mens monogaam?

Waarom gaan we vreemd?

➤ Biologische Basis van Ons Gedrag

Avond 1 – 06.11.2008 – Johan Mertens

Van man/vrouw verschillen tot familiale relaties

Zaad- en eicellen en competitie tussen de geslachten – ouderzorg en rivaliteit tussen ouders, met ontwijken van de zorg voor dit nageslacht – variabiliteit van monogamie tot polygamie (zijn we monogaam?) – altruïsme bij bloedverwanten – de dynamiek van familiale relaties onder druk van het milieu.

Avond 2 – 13.11.2008 – Johan Mertens

Evolutie van sociaal gedrag

De voordelen van sociaal gedrag – altruïsme tussen niet verwanten – samenleven en bedrog – de evolutie naar natuurlijke coöperatie via groepsselectie – angst en veiligheid – cultuur en de rol van aanleren (onderwijs), met de ervaring van ouderen.

Avond 3 – 20.11.2008 – Johan Mertens

Seks en samenleven

Spermacompetitie en copulatiedevaluatie – partnerkeuze: discriminatie (‘van hoofddoek tot stropdas’) – de onzekerheid van het vaderschap – incest en incestverbod – kindermoord.

Waarom zijn er zoveel familietwisten?

Hoe ontstaat een slagzin als ‘Eigen volk eerst’?

Wat is altruïsme?

➤ Doelpubliek

Deze lessenreeks op universitair niveau is opgesteld voor personen die beroepshalve te maken hebben met het menselijke gedrag in een sociale context. Velen onder hen hebben in hun professionele vorming nauwelijks of geen kennis gemaakt met gedragsecologie en sociobiologie of de evolutietheorie. Daardoor vallen ze terug op hun ‘intuïtieve biologische kennis’ die al te vaak fout zit. De gevolgen van die misvattingen zijn niet vrijblijvend in het kader van de

Avond 4 – 27.11.2008 – Johan Mertens

Domesticatie van de mens: van de prehistorie naar historische tijden

Sociale mannen onder vrouwelijke controle – seks in ruil voor voedsel – verschil tussen mama en moeder: het spenings- versus Oedipuscomplex – de rol van grootmoeder – van nomade tot boer en de gevolgen van sedentarisatie: bezit (rijkdom versus armoede) en mannelijke agressie – van matriarchaal socialisme naar patriarchaal potentiaat – bevolkingsexplosie: de mens als mondiale infectie – vriendschap en liefde.

Avond 5 – 04.12.2008 – Paul Verhaeghe

Invalshoek vanuit de psychoanalyse

De biologische basis van ons gedrag, zoals uiteengezet in de vier voorgaande lezingen, wordt kritisch besproken vanuit de psychoanalyse: wat kan een psycholoog daarmee aanvangen en wat hiermee in de verzorgings- en welzijnssector?

Avond 6 – 11.12.2008 – Johan Braeckman

Invalshoek vanuit de wijsbegeerte

Wat is de moraal van het verhaal? Onze intuïtieve biologische kennis klopt meestal niet volledig met de evolutietheorie. Wat is de weerslag daarvan op de ethiek? En wat zijn dan de consequenties van het Darwinistisch gedachtegoed op onze maatschappij?

Avond 7 – 18.12.2008

Finale discussie van de cursisten met het panel

Panelleden: de docenten: Prof. dr. Johan Mertens (biologie) en prof. dr. Paul Verhaeghe (psychoanalyse). Prof. dr. Johan Braeckman (moraalfilosofie) wordt in dit panelgesprek vervangen door mevrouw Griet Vandermassen (Centrum voor Genderstudies).

uitoefening van hun beroep. De doelgroep gaat van psychologen en pedagogen, over medisch-verplegend personeel en welzijnswerkers, tot personen in de juridische sector en politionele diensten. Ook personen in de politiek en de administratie hebben baat bij het volgen van deze lezingen. Verder zijn de lezingen ook een aanrader voor elkeen met persoonlijke interesse in de menselijke natuur.

➤ De lesgevers

Prof. dr. Johan Braeckman doceert wijsbegeerte aan de UGent. Hij verricht onderzoek over de wijsgerige problemen verbonden aan de levenswetenschappen, in het bijzonder de evolutietheorie en de neurowetenschappen. In 2001 verscheen zijn boek "Darwins moordbekentenis" (Uitgeverij Nieuwezijds). Behalve artikelen in vakbladen publiceerde hij, als auteur, co-auteur en editor, ook boeken over bio-ethiek, toegepaste ethiek, milieufilosofie en culturele aspecten van de wetenschappen. Hij is voorzitter van De Maakbare Mens vzw, een humanistische organisatie die het publiek wil informeren over medische en biotechnologische ontwikkelingen en voorzitter van het Fonds Lucien de Coninck, een vereniging die zich inspant om hoogstaand wetenschappelijk en wijsgerig onderzoek te stimuleren binnen de levenswetenschappen.

Prof. dr. Johan Mertens doceert sociobiologie, gedrags-ecologie en ecologie aan de UGent, voornamelijk aan studenten psychologie, pedagogie, sociologie, criminologie en moraalwetenschappen, naast wetenschappers als biologen, geologen en geografen. Naast publicaties in vaktijdschriften schreef hij een boek voor een breed publiek over de biologische basis van ons gedrag ("Van zaadcel tot liefde", Academia Press). De tekst is een uitwerking van colleges aan de vermelde studierichtingen en werd geïnspireerd door talrijke discussies met studenten en belangstellenden. Het is tevens het uitgangsmateriaal voor de voorliggende lessenreeks.

Prof. dr. Paul Verhaeghe is gewoon hoogleraar aan de UGent (FPPW) en vakgroepvoorzitter van de vakgroep Psychoanalyse en Raadplegingspsychologie. Hij doceert Klinische psychodiagnostiek, Psychoanalytische Psychotherapie en Genderstudies en seksuele stoornissen. Hij publiceerde vier boeken, waaronder het in 8 talen vertaalde "Liefde in tijden van eenzaamheid" (Uitgeverij Acco). Zijn huidig onderzoek focust op zogenaamde "nieuwe" vormen van psychopathologie.

In welke mate mag een evolutionaire verklaring voor menselijk gedrag een invloed hebben op de schuldvraag?

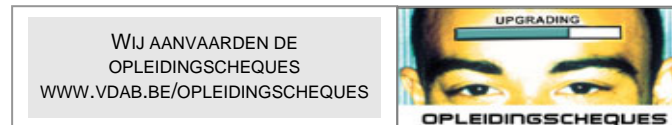
➤ Praktische informatie

Inschrijven kan via het ingesloten inschrijvingsformulier of het formulier beschikbaar op onze website.

Het inschrijvingsgeld bedraagt 175 EUR en omvat het volgen van de lessen, het gebruik van het auditorium, de koffiepauzes, kopies van de cursusnotities en/of handouts van presentaties en een exemplaar van het boek "Van zaadcel tot liefde", Johan Mertens (2006), Academia Press, 261 pp. Inschrijven kan enkel voor de volledige cursus. Betaling gebeurt via overschrijving, binnen 30 dagen na ontvangst van de factuur.

Data en uren: donderdag 6, 13, 20 en 27 november en 4, 11 en 18 december 2008, telkens van 18u30 tot 21u15.

Locatie: Universiteit Gent, Blandijnberg 2, Aud. A, 9000 Gent

Annuleringsvoorwaarden

Annulering is mogelijk onder de volgende voorwaarden:

- gelieve steeds schriftelijk te bevestigen (per brief, fax of e-mail)
- bij annulering 5 werkdagen of meer vóór de aanvang van het programma is een vergoeding verschuldigd van 25% van de deelnemingsprijs
- bij annulering minder dan 5 werkdagen vóór de aanvang van het programma is de volledige deelnemingsprijs verschuldigd.

➤ Contactinformatie

Logistieke organisatie:

UGent – IPVW, Krijgslaan 281, S3, 9000 Gent

Tel.: 09 264 44 26 Fax: 09 264 85 90

E-mail: Isabel.DeZutter@UGent.be

Meer informatie over deze en andere cursussen vindt u op onze website: www.ipvw-ices.UGent.be

Inhoudelijke organisatie:

Prof. dr. Johan Mertens

Tel.: 09 264 52 57

E-mail: Johan.Mertens@UGent.be

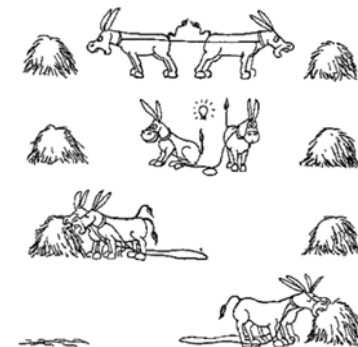

Instituut voor
Permanente Vorming
in de Wetenschappen

Inleiding tot de Biologische Basis van Ons Gedrag

November - December 2008

Tweede editie

Erkenning door de Orde van Vlaamse Balies i.h.k.v.
PV voor Advocaten voor 3 niet-juridische punten
per sessie (2008-00218)

Accreditatie door FOD Justitie (2008-992)

Erkenning door Federale Bemiddelingscommissie
i.h.k.v. PV voor Bemiddelaars (goedkeuring o.v.)

